

Nieuwsbrief

Het gebeurde in....Oud Zevenaar

Twee projecten, waarvoor de VSR mede verantwoordelijk was, zijn afgesloten.

Rabattenbos is na vijf jaar hersteld.

Het project Herstel Rabattenbos in de Weijenward langs de Kerkweg, nabij de Martinuskerk in Oud Zevenaar, is 31 augustus op een feestelijke wijze afgerond. Hiertoe werd ook een bord, met informatie over het gebied, door Wethouder Belinda Elferink, onthuld. Rabatten zijn langwerpige ophogingen tussen greppels. Met de grond uit de greppels werden de rabatten in het verleden opgehoogd. Hierop plantte men bomen. Het hout werd onder meer gebruikt als kachelhout en bonenstaken. Werkgroep Onderhoud Kleine Landschapselementen (Oké) is in 2013 aan het werk gegaan, om de greppels over 50 cm over een lengte van 2100 meter uit te diepen. Dit is wel middels

graafmachines gebeurd. We zien de natuur hersteld, de bever is terug en er is een ijsvogel gespot. De werkzaamheden konden worden verricht door financiële ondersteuning van de Baron en Barones van Hemert tot Dingshof-Coldewey Fonds.

Rijnstrangenpad

Op 19 oktober is het 111e Klompenpad door Wethouder Belinda Elferink van de gemeente Zevenaar geopend. Dit door een onthulling van een informatiebord nabij de kerk en Restaurant Thoen en Thans. Het Rijnstrangenpad is een fantastische route van 14 km. lang. Wandelen door ruig Rivierenlandschap met uiterwaarden en rabatten, over dijken, via twee trekpondjes, langs een gemaal en oude verdedigingswerken.

Klompen aan, rugzak op en gaan!

Dit alles is mogelijk door inzet van vrijwilliger, ondernemers, agrariërs, land-

goedeigenaren en Stichting Landschapsbeheer Gelderland.

De VSR heeft in 2017 de Gangen door de Rijnstrangen, met subsidie van de provincie Gelderland en gemeente Rijnwaarden, overgedaan aan Stichting Landschapsbeheer Gelderland, die het klompenpad nu gaat beheren.

Dit was een goede manier om het mooie struinpad te behouden. Vele vrijwilligers onderhouden dit pad om het toegankelijk te houden voor de wandelaars.

Middels een folder of de Klompenpaden app, wordt de informatie verstrekt.

Twee mooie projecten, waar wij als Agrarische Natuurvereniging bij betrokken waren en een eerste aanzet hebben gegeven, die nu onder een andere vorm doorgaan.

Uw voorzitter

Van de coördinator:

Project Rabattenbos afgerond!

Op de zonnige vrijdag 31 augustus hebben we een hele mooie afsluiting van ons project "Herstel rabattenbos Oud-Zevenaar" gehad. Vrijwilligerswerkgroep Oké heeft in samenwerking met de VSR de afgelopen jaren hard gewerkt om de "Weijenward" op te knappen. Dit is gedaan met een bijdrage uit het "Van Hemert tot Dingshof-Coldewey Fonds", beheerd door SBNL Natuurfonds.

Na een mooie foto-presentatie is het infobord op de dijk feestelijk "onthuld" door wethouder Belinda Elfrink, met hulp van Rieny Putmans en Gerrit Kolenbrander van werkgroep Oké. Daarna hebben we een rondwandeling gemaakt over de dijk met prachtig uitzicht op het gebied en over het struinpad langs het rabattenbos.

Agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb)

Elk jaar kunnen we nieuwe aanvragen toevoegen in het stelsel agrarisch natuur- en landschapsbeheer. We beginnen binnenkort met het afsluiten van de definitieve beheercontracten voor 2019 (met start beheer op 1-1-2019). Hiervoor is halverwege het jaar de zogenaamde "voorintekening" afgerond. Deelnemers met een aflopend SNL contract zijn benaderd en ook is uitbreiding geweest bij bestaande deelnemers.

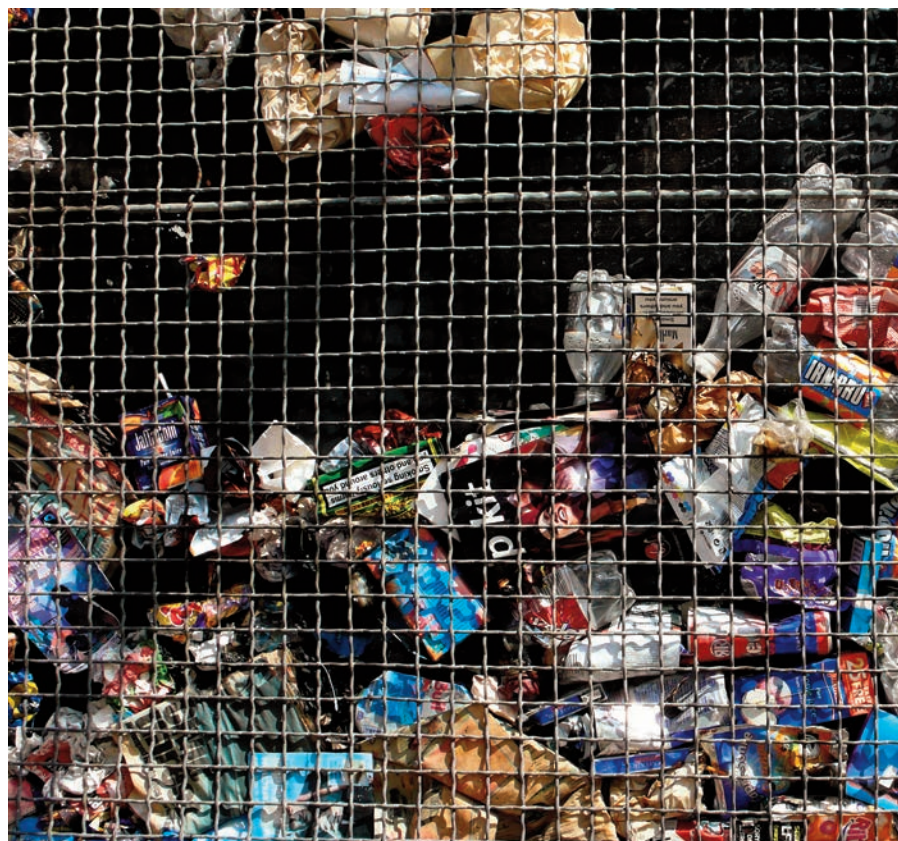
Zwerfafval is een groeiend probleem voor veehouders. Stukjes blik kosten jaarlijks duizenden koeien het leven.

Statiegeld zou helpen, maar is ver weg.

Overgenomen uit de Boerderij van 28 augustus 2018.

Blikjes en plastic flesjes. Ze maken bijna de helft van al het zwerfafval uit en worden steeds vaker achtergelaten en slingeren rond. Het landschap verrommelt en voor melkvee-houders is er een bijkomend probleem. Als koeien stukjes blik via het gemaaid veevoer in hun maag krijgen, kunnen ze ziek worden door scherp-in. Ze kunnen er zelfs aan doodgaan. De irritatie over dit zwerfafval neemt toe, signaleert LTO Nederland. Leden wijzen er steeds vaker op. "Het kost veehouders veel tijd om percelen schoon te houden", zegt bestuurder Jeannette van de Ven. "De ergernis is behoorlijk groot in de sector."

LTO ondertekende om die reden dit voorjaar de Nederlands-Vlaamse Statiegeldalliantie. Die organisatie maakt zich sterk voor statiegeld op blikjes en (kleine-re) plastic flessen. Nu geldt dat in Nederland alleen voor grote petflessen

en bierflesjes. Onderzoeksbureau CE Delft berekende september vorig jaar dat zo'n statiegeldverruiming het volume achtergelaten blikjes en flesjes met 70 tot 90% kan doen dalen.

En de animo hiervoor is groot. Niet alleen vanuit de landbouw. Inmiddels hebben 328 van de 380 gemeentes, negen provincies en nagenoeg alle waterschappen zich achter de alliantie geschaard. In maart van dit jaar maakte het kabinet echter bekend dat statiegeld op blikjes en plastic flesjes op z'n vroegst pas in 2021 wordt ingevoerd. Het bedrijfsleven krijgt tot dan de tijd om op andere manieren zwerfafval te verminderen.

Daarmee loopt Nederland enigszins achter. In acht Europese landen is al eerder statiegeld op blikjes ingevoerd. Dat geldt onder meer voor Duitsland en alle Scandinavische landen. Duitsland voerde zelfs in 2003 al statiegeld op blikjes en vrijwel alle soorten flessen in. Dat heeft er volgens het Duitse ministerie van Milieu inmiddels toe geleid dat 96% van alle statiegeldverpakkingen weer wordt ingeleverd.

'4.000 dode koeien per jaar'

Officiële cijfers van de gevolgen van zwerfafval in de melkveehouderij zijn er niet. Maar een 2018-studie van masterstudent economie Robin van der Bles van Wageningen Universiteit - in

opdracht van milieuorganisatie Recycling Netwerk Benelux - geeft voor het eerst inzicht in de problematiek. 250 Nederlandse veehouders werden geënquêteerd om de financiële impact in kaart te brengen. De belangrijkste conclusies: ruim 60% van de 250 deelnemende boeren - met in totaal 40.577 dieren - kreeg in de afgelopen vijf jaar wel een keer met scherp-in te maken. In totaal ging het om 520 koeien met scherp-in-letsel door zwerfafval (geconstateerd door een dierenarts). Daarvan gingen er uiteindelijk 184 dood.

Op basis van deze cijfers is ook een landelijke schatting van de zwerfafvalschade gemaakt. Die komt op 11.500 tot ruim 13.000 koeien die jaarlijks scherp-in oplopen door zwerfafval. In totaal overlijden elk jaar zo 3.800 tot ruim 4.200 dieren. Let wel: in het onderzoek is een mogelijke oververtegenwoordiging van benadeelde veehouders met een wegingsfactor gecorrigeerd. Als reden voor het onderzoek noemt Tom Zoete van Recycling Netwerk Benelux het toenemende aantal artikelen in lokale kranten over scherp-in. "Wij wilden graag weten of dat incidenten waren of dat er sprake is van een systematisch probleem. Dat laatste blijkt het geval. Dit is misschien niet hét grootste probleem in de sector, maar het heeft stiekem wel gevolgen die veel boeren raken. Het is een wijdverbreid fenomeen." Niettemin is het lastig

om de zwerfafvalproblematiek in cijfers of zelfs als trend te 'vangen'. Zowel de Gezondheidsdienst voor Dieren als destructiebedrijf Rendac kunnen het probleem desgevraagd niet of nauwelijks duiden.

Blikjes erger dan plastic

Zwerfafval zorgt in zijn geheel voor overlast. Maar qua dierenleed zijn er verschillen tussen blik en plastic. "Plastic geeft relatief minder schade", zegt dierenarts Frank van Hagen van Slingeland Dierenartsen. "Kapotgemaaide blikjes die in het voer belanden, zijn de kern van het probleem. Vooral de energie- en bierblikjes die van aluminium zijn. Die haal je er met een kaaimagneet niet uit. Vage klachten zijn het gevolg en vaak duurt het even voordat de juiste diagnose gesteld kan worden." Van Hagen komt in de praktijk in toenemende mate blikjes tegen en wijst op het verantwoordelijkheidsgevoel van mensen. "Blikjes achterlaten is niet zo onschuldig als het lijkt. De gevolgen kunnen groot zijn. De prognose voor een koe met scherp-in door zwerfafval is slecht. Als in een maag eenmaal iets is doorgeprikt, zet antibiotica ook weinig zoden meer aan de dijk."

Economische gevolgen

Los van het dierenleed is er de economische schade. Die is in het onderzoek becijferd. Omgerekend naar de gehele melkveehouderij bedraagt die jaarlijks naar schatting €10,8 tot €16 miljoen. Die kosten variëren van opruimkosten (maximaal €8,6 miljoen) tot vroegtijdige uitvalkosten (maximaal €3,2 miljoen). En van

teruggelopen melkproductie (maximaal 3,2) tot veebehandelingskosten (maximaal €0,8 miljoen). Op een totale sector zijn dat niet direct schokkende bedragen, maar op individueel bedrijfsniveau hakt het er wel in. "En dan is het zuur dat veehouders slachtoffer worden van vervuiling waar zij zelf geen grip op hebben", aldus Tom Zoete. "Meer maatschappelijk besef en een koerswijziging van het kabinet zouden dat kunnen veranderen."

Tien koeien verloren in ruim een jaar

René van Hal verloor in 14 maanden tijd 10 koeien aan scherp-in. De boosdoeners: kapot-gemaaide aluminium blik-

beseffen wat ze kunnen aanrichten als ze gedachteloos afval weggooien." Van Hals grootste probleem is een veldkavel grasland. Deze 21 hectare grote kavel ligt langs een kilometer lange B-weg die populair is onder fietsers, uitgaande jeugd, maar ook drugstoeristen. "We zitten hier vlakbij de grens. Dit is een slui-proute voor Duitsers die in Ulft naar de coffeeshop gaan. Op de terugreis nemen ze vaak bier mee en die blikjes gooien ze hier het land in." Maar ook de uitgaande jeugd is een probleem. "Die drinken steeds vaker in en de blikjes bier en energiedrankjes werpen ze in het weiland." Het probleem ontstaat als het gras hoger wordt en blikjes niet meer te zien en op te ruimen zijn. De koeien vreten de blikjes niet, maar als van Hal gaat maaien en kneuzen, worden de blikjes in kleine stukken gereten en dan samen-gerst tijdens het inkuilen. Kleine scherven belanden zo in het kuilvoer en dat heeft verstrekkende gevolgen. Veel meer dan ander afval. "Glas wordt door de maaier verpulverd en kleine stukjes blijven grotendeels achter in de graszode", vertelt van Hal. "Dat is geen groot probleem. We vinden zelden glasresten in het voer. En plastic flesjes veren weer op. Die blijven groot en zichtbaar. Het zijn puur blikjes die gevolgen hebben. En alleen op grasland, want op maisland gaan ze niet mee het voer in omdat mais hoger afgesneden wordt dan gras."

Voor van Hal begon de ellende in het voorjaar van 2016 tijdens de eerste grassnede. Daar zaten achteraf veel kapotgemaaide blikjes in. "In augustus begonnen we met het voeren van de graskuil. Niet

jes in het grasland die uiteindelijk in het kuilvoer belanden. Dierenleed en financiële schade waren groot. "Mensen moeten

'Zwaarder' afval ook steeds vaker een probleem

Zwerfafval is niet het enige probleem waar boeren mee te kampen hebben. Er zijn 'zwaardere' vormen van afval. En ook daar neemt de overlast toe. In 2015 noteerde de politie nog 160 dumplocaties van drugsafval, 2 jaar later was dat al opgelopen tot 206 locaties. Noord-Brabant spande met 83 dumpplekken de kroon. Maar in Limburg waren eveneens veel locaties: 41. Opvallend is dat drugsafval steeds vaker in Gelderland opduikt.

In 2015 waren er 16 Gelderse dumplocaties en in 2017 waren dat er al 37. En de grondeigenaar draait bijna altijd voor de kosten op. Een ander groter wordend probleem is het dumpen van asbesthoudend materiaal. Een grote grondbeheerder als Staatsbosbeheer (in totaal 265.000 hectare) ziet het aantal meldingen jaarlijks toenemen. Van 13 in 2015 tot 32 in 2017. En tot en met mei dit jaar staat de teller alweer op 15. Ook hier is Noord-Brabant met ruime voorsprong 'koploper'. En ook hier geldt dat de grondeigenaar bijna altijd moet betalen voor het opruimen.

veel later vonden we om de paar dagen stukjes blik als we de voergoot schoonmaakten. Blik van een paar centimeter doorsnee met aan alle kanten uitsteeksels."

Eind november kreeg van Hal de eerste 3 probleemkoeien. "Dip hadden koorts, vraten niet en de dierenarts kon geen precieze diagnose stellen. Een magneet hielp ook niet. Die kan metaal detecteren, maar niet het aluminium dat in blikjes zit." De gevolgen waren fors. Een lijdensweg voor de koeien met chronische abcessen en uiteindelijk euthanasie. De derde probleemkoe ging naar de Gezondheidsdienst voor Dieren. Daar werd voor het eerst de juiste diagnose gesteld. Van Hal: "De bewuste eerste grassnede is tot mei 2017 gevoerd. Maar het effect ebde dat jaar nog lang na. In totaal verloren we 10 koeien door blikjes die achteloos weggegooid zijn. Dat is heel wrang."

Naast het dierenleed waren de kosten ook hoog. Inclusief dierenarts-kosten was dit al gauw €15.000. Van Hal moest dat grotendeels zelf betalen. Zijn veecatatrofeve-zekering gaat namelijk uit van 3% eigen risico voor de totale veestapel. Het afgelopen half jaar heeft de veehou-

der gelukkig geen koeien meer verloren door scherp-in. Hij is ook veel alerter geworden en houdt perceelsranden nog beter in de gaten. Maar hij hamert bovenal op bewustwording. "Het kan zo simpel voorkomen worden. Gelukkig hebben onze gemeente en scholen hier steeds meer aandacht voor."

Gangen door Rijnstrangen wordt Rijnstrangenpad

Op vrijdagmiddag 19 oktober 2018 werd in Oud Zevenaar het klompenpad Rijnstrangenpad geopend door wethouder Belinda Elfrink van gemeente Zevenaar, Eduard Poodt, de grondlegger van dit pad en directeur Arjan Vriend van Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG).

Al in 1998, nog voor oprichting van de VSR, werd door het bestuur-in-spé van de VSR, onder leiding van Eduard Poodt, een wandel en struinroute bedacht en aangelegd in de Rijnstrangen. Hierdoor ontstond een directe verbinding tussen Oud Zevenaar en Aerdt. Dit wandelpad liep en loopt over eigendommen van boeren, gemeente(n), Stichting Twickel en Staatsbosbeheer. Met al deze eigenaren werden, op vrijwillige basis, afspraken gemaakt, zodat mensen over dit pad konden lopen en genieten van de prachtige natuur en omgeving van de Oude Rijn.

Het pad werd jarenlang onderhouden door een kleine groep vrijwilligers: maaien, repareren van de doorgesneden kabel van het pontje in Aerdt en ook bordjes en overstappen, onderhoud aan de trekpontjes, kortom veel werk wat elk jaar weer terugkwam.

Loslopende honden waren vaak een probleem en onze BOA moest regelmatig optreden!

Na een jaar lang onderhandelen door de VSR en de gemeente en SLG is het dan nu zover dat het 14 km lange wandelpad Gangen door Rijnstrangen is omgevormd naar het 111e klompenpad : Rijnstrangenpad. Deze is te vinden op de website en de app van Klompenpaden.nl

Een nieuwe groep met vrijwilligers is enthousiast begonnen met de inrichting van de route. Zaal Thoen en Thans in Oud Zevenaar zat op deze vrijdagmiddag helemaal vol met belangstellenden, die genoten van koffie met een klompenpadgebakje. Na de opening onthulden wethouder Belinda Elfrink en directeur Arjan Vriend van SLG buiten het startpaneel. Daarna werden alle vrijwilligers en grondeigenaren bedankt voor hun inzet en medewerking. Zij ontvingen een Klompenpaden-pin en een vogelhuisje in de vorm van een klomp. Zanger en schrijver Paul Mulder vermaakte het publiek met zijn mooie liedjes en voordrachten over de Liemers.

Zo blijft een mooie wandelroute beschikbaar in ons gebied en kan iedereen blijven genieten van onze prachtige omgeving.

Voortschrijdend inzicht

Op 28 maart was ik aanwezig bij een vergadering van VSR. Het was een leerzame ervaring. Kijken in andermans keuken levert soms onverwachte perspectieven op.

Dat het inrichten van nieuwe natuurgebieden voelt als grondroef; zo had ik het nog nooit bekeken.

Goede landbouwgrond opgeven en daar dan onverzorgde ruigtes laten ontstaan!

Of vruchtbare grond verschrallen! Dat klinkt als het kind met het badwater weggooien. Toch is het zo dat hoe schraller de grond, hoe meer plantensoorten er groeien. In Carvium Novum is het de bedoeling om een deel in te zaaien met bloemrijke mengsels. Niet alleen omdat het mooi is maar ook omdat een grote variatie aan bloeiende kruiden goed is voor insecten. En als het daar goed mee gaat profiteren de zogenaamde hogere levensvormen daar ook weer van. De kuikens van weidevogels als grutto, tureluur en Kievit hebben de eiwitrijke insecten en larven nodig om te kunnen groeien. De moderne weilanden met Engels raaigras zijn voor hen te karig wat dat betreft.

Helaas gooide de extreme droogte roet in het eten. De mengsels zijn nauwelijks opgekomen.

Het zal u niet ontgaan zijn dat natuurorganisaties de noodklok hebben geluid ten aanzien van de geringe hoeveelheid insecten in onze landelijke omgeving. Veel mensen denken; nou en? Is toch fijn al die vieze kriebelbeesten weg, kun je tenminste fietsen zonder ze in je ogen te krijgen. Maar u en ik weten beter, toch? Insecten vormen een onmisbare schakel in zowel natuur als landbouw. Helaas niet allemaal. Er zijn er ook bij die we liever kwijt dan rijk zijn en hoe kom je daar vanaf zonder dat je ook de “onschuldigen” opruimt? Een vraagstuk dat nog niet is opgelost.

Een ander ding dat ik hoorde op de vergadering: de grote grazers in de Oostvaardersplassen zijn eigenlijk huisdierenEr staat namelijk een hek om heen, dus ze konden in hun nood nergens heen en dan moet je er voor zorgen. Huisdieren, dat weet ik niet maar dat er iets grondig fout is gegaan is wel duidelijk lijkt me.

Het brengt me bij een vraag die filosoof en bioloog Matthijs Schouten onlangs stelde op het jaarlijkse congres van natuurorganisatie IVN.

“Wat is volgens u natuur?” Daarna liet hij foto's zien van diverse landschappen. Een ongerept hoogveen-gebied, een stuk “nieuwe natuur” in de Millingerwaard, een agrarisch landschap uit begin twintigste eeuw en een moderne weide.

Ik kan u melden dat de meningen zeer uiteen liepen....

Daarna stelde hij nog een andere vraag: Wat is volgens u de plaats van de mens in deze wereld?

Is de natuur er ten nutte van ons of zijn wij rentmeesters en moeten we haar beschermen?

Moeten wij samenwerken met de natuur of zijn wij alleen maar een speelbal van natuurlijke processen ?

Wat denkt u?

Ik persoonlijk was zeer verbaasd te zien dat er mensen zijn die denken dat de natuur er is om door ons gebruikt te worden. Het maakt wel een aantal gedragingen van mensen heel begrijpelijk.

In ons kleine landje is er nog een extra moeilijkheid: de ruimte is zeer beperkt . Bijna 18 miljoen mensen op een postzegel van pakweg 200 bij 300 km² die allemaal hun eigen plek nodig hebben en er allerlei verschillende dingen mee willen.

En weet je wat ik in een verslag van het ministerie van Landbouw uit 2017 las? Na de Verenigde Staten is ons land de tweede exporteur van landbouw- en aan de landbouw gerelateerde producten ter wereld!

Dat is een ongelooflijke prestatie!

Maar het huidige systeem van zoveel mogelijk en zo goedkoop mogelijk produceren heeft zijn grenzen bereikt. Zo concludeerde ook onze minister van landbouw, Karola Schouten. Helaas is inmiddels wel de hele maatschappij verslaafd geraakt aan perfect en (veel te) goedkoop voedsel en zijn veel boeren afhankelijk geworden van leningen en subsidies.

Hoe gaan we ons landschap economisch benutten én ook leefbaar houden voor mens en dier?

Net als in de agrarische gemeenschap lopen binnen natuurorganisaties daarover de meningen zeer uiteen.

Het zal een zoektocht worden met veel vallen en opstaan want een ding is wel zeker; zonder gezond voedsel, schone lucht en zuiver water gaan we het niet redden.

Tot die tijd lijkt het me goed om op een aantal flinke stukken grond natuurreservaten in te richten waar soorten kunnen overleven. Mocht het tij keren dan kunnen ze van daar uit weer hun plaats innemen in onze natuur.

Carin Holtslag, IVN

COLOFON:

Redactie nieuwsbrief:

Annette van Steen

email: a.v.steen@live.nl

Mirjam Grob

email: mirjamgrob@hotmail.nl

Sekretariaat:

T. Bus - Stolwijk

Wilhelminalaan 1

6901 DA Zevenaar

telefoon: 0316-845262

email: toetenburg@live.nl

Website VSR:

www.rijnstromen.nl

Lay-out & druk

CP Grafimedia / EB

Verspreiding:

T. Bus - Stolwijk